

In ontwerpfase neemt de rol van de adviseur toe

3

Tour Geberit AquaClean: 'Wat is dit een geweldige ervaring'

5

Schulte & Lestraden bouwt mee aan trainingscomplex AZ

7

Installateur Theo Boonstra: 'Je moet ook eens iets weggeven'

9

90

procent van de installatiebedrijven verwacht meer omzet in zonne-energie

'Plannen onderwijs brengen onherstelbare schade toe'

De branche luidt de alarmklokken over de onderwijsplannen van de regering. Zowel staatssecretaris Dekker van Onderwijs als minister Asscher van Sociale Zaken slaat de plank volledig mis. Als zij hun plannen uitvoeren, wordt er grote en onherstelbare schade aan de installatiebranche toegebracht.

Dit zegt voorzitter Titia Siertsema van UNETO-VNI en zij wordt gesteund door onder andere ondernemersvereniging VNO-NCW. En de nood zit erg hoog. UNETO-VNI is namelijk erg van het harmoniemodel, maar nu gaat het helemaal de verkeerde kant op. "Als brancheorganisatie hebben we er meestal geen belang bij om te schoppen tegen plannen en maatregelen van ministers en staatssecretarissen. Doorgaans willen we min of meer dezelfde kant op en dan is samenwerken productiever dan kritiek leveren. Maar er zijn van die dagen waarop de Haagse ideeën je zodanig verbijsteren dat je wel móet reageren", luidt de noodkreet van Siertsema.

Dekker en Asscher

Allereerst zijn er de plannen van Dekker, die het plan heeft om 10 tot 15 procent te bezuinigen op techniekonderwijs op het vmbo, de kraamkamer van het mbo. Dekker wil de financiering versimpelen door per leerling een vast bedrag uit te keren, maar volgens Siertsema gaat hij eraan voorbij dat een techniekafdeling veel meer kost dan veel andere afdelingen binnen het vmbo. "Gaan de plannen van Dekker door, dan zijn er straks minimaal honderd leerlingen nodig om een techniekafdeling financieel overeind te houden. Het overgrote deel van de vmbo-scholen heeft een techniekafdeling met hooguit veertig leerlingen", omschrijft zij het probleem.

Asscher wil een nationaal opleidingsfonds omdat de huidige opleidingsfondsen per branche achterhaald zijn. In de installatiebranche is dit het OTIB en volgens Siertsema bewijst het OTIB elke dag zijn waarde. "OTIB heeft gedetailleerde kennis van de beroepen in onze branche en weet precies aan welk vakmanschap bedrijven behoefte hebben. Bovendien beschikt het fonds over een hecht regionaal netwerk waarin vraag en aanbod optimaal op elkaar worden afgestemd."

Ook heel jong geïnteresseerd in AquaClean douchewc

De Geberit AquaClean toert nog tot en met 26 juni door het land. Onder het motto 'Mijn eerste keer' krijgt de consument op een groot aantal druk bezochte evenementen de kans om de verfrissende ervaring van de Geberit AquaClean douchewc te beleven. En dat gebeurt massaal, zo blijkt uit de eerste reacties. En voor het geval iemand denkt dat de Geberit AquaClean alleen oudere mensen interesseert: ook heel jong kan door de douchewc gefascineerd raken, zoals blijkt uit deze foto. Terwijl zijn vader hem fotografeert, kijkt het manneke gebiologeerd naar de waterstraal.

De Geberit AquaClean truck bezoekt deze maand nog Design District in Zaandam, Fleurig Huis & Tuin bij Appeltern, Farm & Country fair in Aalten, Villa Arena in Amsterdam, het Stadsplein van Amstelveen, wooncentrum Nijhof en stadscentrum Het Valkhof in Nijmegen. Op pagina 10 staat een verslag met een aantal foto's van het eerste bezoek.

FOTO: HANS PEIJS

Fiscale maatregelen zijn nodig om door te pakken met zonne-energie

Zonne-energie breekt echt door, maar er zijn nog steeds veel eigenaren van woningen voor wie dit onbetaalbaar is. "Helaas is de financiële drempel voor de meeste eigenaren nog te hoog. Om huizenbezitters in beweging te krijgen, zijn voortvarende fiscale maatregelen nodig."

Dit zegt Claudia Reiner van installatiebedrijf Caris & Reiner in Sittard in haar functie als vicevoorzitter van UNETO-VNI. Reiner is een groot voorstander van groene energie en heeft in dit kader al meerdere gezamenlijke projecten in Limburg opgezet. Zij constateert dan ook verheugd dat de zon nu echt doorbreekt. "Woningcorporaties, woningeigenaren en vastgoedbezitters kiezen steeds vaker voor de zon als energiebron. Zowel zon-pv (elektriciteit uit zonne-energie) als thermische

zonne-energie (warm water uit zonne-energie) groeit razendsnel. En dit is nog maar het begin", laat ze weten.

Voor nieuwe technieken zijn veelbelovend. "Discussies over terugverdiertijden zijn achterhaald. Met slimme opslagsystemen laden we onze elektrische auto op en laten we 's avonds het licht branden. En nieuwe technieken maken het

mogelijk zonnepanelen te integreren in daken en gevels. En smart grids (slimme energienetwerken) geven zonne-energie nog een extra impuls."

Maar om door te pakken zijn fiscale maatregelen nodig. "Met een eenmalige korting op de inkomstenbelasting maken we investeren in een energiezuinige woning aantrekkelijker", is haar voorstel.

De bouw is als het weer: net zo veranderlijk

De economische ontwikkelingen in de bouw zijn als het weer: heel veranderlijk. En de ontwikkelingen in de installatiebranche zijn navenant. Na een relatief forse daling van de orderportefeuille in de totale bouw in februari is dit verlies bijvoorbeeld in maart weer meer dan gecompenseerd. De totale werkvoorraad in de bouw is in maart met vier tiende maand toegenomen naar 7,6 maanden en bereikte hiermee het hoogste niveau sinds het uitbreken van de crisis in de zomer van 2008.

Dit blijkt uit gegevens van het Economisch Instituut voor de Bouw (EIB). De daling in februari is onverklaarbaar en blijkt voornamelijk een incident, want in maart zijn de cijfers ruimschoots gecompenseerd. In de woningbouw nam de werkvoorraad met een halve maand toe tot 8,5 maanden en daarmee lag deze weer op het niveau van januari. In de utiliteitsbouw was eveneens sprake van een forse toename van de werkvoorraad met een halve maand naar 7,9 maanden.

Te vroeg

De EIB houdt een slag om de armen aanzien van toekomstige ontwikkelingen. "Het is op basis van één maand te vroeg om vast te stellen of het hier om een structurele toename van de werkvoorraad van utiliteitsbouwers gaat. Dit zal moeten blijken uit de ontwikkelingen in de komende maanden", aldus het EIB.

Orders

Van de bouwbedrijven geeft in maart (de gegevens over april en mei zijn nog niet bekend) ongeveer een derde aan stagnatie in onderhanden werk te ondervinden. Minder dan een kwart ondervindt stagnatie als gevolg van onvoldoende orders. Zes op de tien bedrijven beoordeelt hun huidige orderpositie als normaal, terwijl bijna een op de vijf deze als groot beoordeelt.

Personeel

Ongeveer twee op de drie bedrijven verwacht geen verandering van de personeelsbezetting. Van de overige bedrijven is het aandeel dat een toename van de personeelsbezetting verwacht bijna twee keer zo groot als het aandeel dat een afname verwacht; een kwart van de bedrijven verwacht dat de prijzen zullen toenemen.

Geberit PushFit

De toekomst begint nu.

www.geberit.nl

Veilig werken is het onderwerp in een nieuwe arbocatalogus.

NIEUWE ARBOCATALOGUS FYSIEKE BELASTING

De nieuwste denkwijzen over veilig en gezond werken

Er moet meer aandacht komen voor de fysieke belasting op de werkvloer van onder anderen monteurs. Daarom is er een nieuwe arbocatalogus 'Fysieke belasting' samengesteld waarin specifiek wordt ingegaan op verschillende vormen van fysieke belasting zoals tillen en dragen, duwen en trekken, trillingen, werkhoudingen, repeterende bewegingen en energetische belasting.

Hoewel de meeste bedrijven het ziekteverzuim goed in de gaten houden en er goed mee omgaan, is er altijd ruimte voor verbeteringen. Om die reden is er nu een nieuwe arbocatalogus Fysieke belasting.

Deze is opgesteld door II Mens en Werk, waarin verschillende brancheorganisaties in de technische branches samenwerken. UNETO-VNI leverde input voor de installatiesector.

Vuistregels

De catalogus biedt vuistregels en maatregelen om risico's in de dagelijkse praktijk te beperken. Voor iedere vorm van fysieke belasting worden oplossingen en methoden gepresenteerd. Verder wordt ingegaan op een aantal nieuwe technieken en inzichten en er worden handreikingen gedaan om te werken met lichter gereedschap. De nieuwe arbocatalogus staat inmiddels online.

CO-ongevallen met nieuwe richtlijn aan banden gelegd

Een nieuwe beoordelingsrichtlijn (BRL) die onlangs van kracht is geworden moet leiden tot minder ongevallen en incidenten rond cv-toestellen in woningen, waaronder ongevallen die worden veroorzaakt door koolmonoxidevergiftiging.

November vorig jaar toonde onderzoek van de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) aan dat jaarlijks tien tot vijftien doden en honderden gewonden zijn te betreuren als gevolg van koolmonoxidevergiftiging. En dit is slechts het topje van de ijsberg, stelde de OVV. Uit het onderzoek blijkt tevens dat het probleem niet alleen wordt veroorzaakt door oude geisers of slecht onderhouden cv-installaties, maar dat er ook veel fouten worden gemaakt door installateurs.

Actie

De overheid vroeg direct om actie van de branche, waarvan de aanpassing van de zogeheten BRL 6000-16 (officieel heet deze Onderhoud van gasverbrandingstoestellen <100 kW) de eerste actie is. Nieuwe certificaathouders behoren te werken volgens de vernieuwde BRL. De certificaten van huidige certificaathouders blijven geldig tot 15 maart 2017.

DE NIEUWE ALPHA2
DE BESTE POMP
NU NOG BETER

Dankzij vier nieuwe functies is de nieuwe ALPHA2 nu het hele stookseizoen lang extra betrouwbaar. Kijk voor meer informatie op www.grundfos.nl.

be think innovate

GRUNDFOS

In ontwerpfase neemt de rol van de adviseur toe

Als gevolg van de toenemende complexiteit van technische installaties en steeds meer eisen van de overheid, neemt de rol van onafhankelijke adviseurs en planners in met name de ontwerpfase toe. Ongeveer twee op de drie installateurs in Nederland meent dat dit het geval is. Maar meer dan de helft van de Nederlandse installateurs meent ook dat de rol van het installatiebedrijf hierdoor niet onder druk staat. Hiermee nemen zij een enigszins afwijkende mening in ten opzichte van collega's in vijf andere EU-landen.

Dit staat in een rapport van USP Marketing Consultancy. USP deed

onderzoek in Engeland, Duitsland, België, Frankrijk, Polen en Nederland aan de hand van de stelling 'Installaties worden steeds complexer waardoor de rol van de adviseur toeneemt' die werd voorgelegd aan een groot aantal installateurs. En over één ding zijn de installateurs het eens: dit is het geval. Vooral in de ontwerpfase wordt de rol van experts van buitenaf steeds belangrijker.

Uitzondering

Maar in de verschillende landen wordt wel anders gedacht over de rol van het installatiebedrijf als adviserende partij. Nederland neemt hier een uitzonderingspositie in. In ons land betwijfelt 65

procent dat hierdoor de rol van het installatiebedrijf afneemt. Alleen in België is een kleine meerderheid te vinden die er hetzelfde over denkt. In Engeland verwachten zelfs twee op de drie installateurs dat hun rol zal afnemen en Frankrijk komt hier heel dicht bij in de buurt.

Feller

Daarentegen zijn de tegenstanders van de stelling in Duitsland wel weer feller in hun afwijzing dan in Nederland. In Nederland wijst 15 procent de stelling dat de functie van het installatiebedrijf wordt uitgehold verre van zich en in Duitsland is dat maar liefst 24 procent.

Colofon

InstallatieNieuws is een uitgave van Geberit BV.
www.installatienieuws.com
www.debestefittervannederland.nl

Productie:
Enter Media BV
Fijnvandraatlaan 2a
1381 EW Weesp
Tel. (0294) 410333
Redactie:
Hans Peijs, André Verheul

www.entermediabv.nl

Wilt u via e-mail op de hoogte blijven van het nieuws in de installatiebranche, meldt u zich dan aan voor een abonnement op www.installatienieuws.com.

© Copyright Op de teksten, de foto's en het ontwerp van het InstallatieNieuws rust copyright. Niets mag op welke wijze dan ook worden overgenomen, vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden zonder toestemming van de uitgever.

'Het loopt uit de hand met regels legionella'

In Nederland zijn we doorgeslagen met de regels rond legionellabeheersing. "De middelen zijn zowat erger dan de kwaal."

Dit stelt VVD-Kamerlid Erik Ziengs, die een initiatiefvoorstel heeft ingediend om de regelgeving rond legionella te verminderen. De regelgeving is strak aangehaald na de in Nederland bekendste uitbraak van legionellose tijdens de Westfriese Flora in Bovenkarspel in 1999 waarbij 32 mensen overleden aan de

gevolgen van legionella.

Maar sindsdien loopt het uit de hand. Ziengs zegt over zijn ergeris tegen de vereniging van recreatieondernemers Recron: "Op dit moment gaan er vier ministeries over legionellapreventie. En zijn er zes verschillende instanties die toezien op de naleving ervan. Veel ondernemers worden daardoor op torenhoge kosten gejaagd." Ziengs licht zijn ideeën toe tijdens het TVVL Nationaal Congres Sanitaire Technieken op 27 juni.

Kamerlid Erik Ziengs pleit voor minder strenge regels rond legionella.

■ GEBERIT

Beginnt u bij het begin of bij het einde?

Partner in totaaloplossingen.

Door Jeroen Bosman
Trainingsmanager Geberit

Hoe geeft u invulling aan duurzaamheid? Kijkt u naar de materialen, rijdt u zo min mogelijk kilometers of praat u met uw klanten over de wijze waarop zij water en energie kunnen besparen? Onder de noemer duurzaamheid bevinden zich veel appels en peren die zich moeilijk laten vergelijken en waardoor we vergeten wat belangrijk is: ons land ook leefbaar houden voor onze kinderen.

De term duurzaamheid wordt zo veel gebruikt dat het aan kracht inboet. Jammer, want het staat wel ergens voor! Volgens de Nederlandse taalbijbel Van Dale betekent duurzaamheid 'bestemd om te duren', 'weinig vergankelijk' en 'zo min mogelijk grondstoffen verbruikend'. De verschillende Nederlandse duurzaamheidslabels haken hier op in en daarom krijgen wij ook steeds meer vragen naar ons productieproces en naar de materialen die we gebruiken. Toch is de vraag 'hoe duurzaam zijn jullie producten?' niet altijd eenvoudig te beantwoorden. Dat komt omdat het ene label het energieverbruik zwaarder laat wegen, terwijl de ander bijvoorbeeld de CO2-footprint als uitgangspunt heeft. Daarnaast is het ook een groot verschil of men kijkt naar het begin van de productiefase, het verbruik, of naar de effecten aan het eind van de levensduur. Je merkt dat zowel de overheid als de sector zoekende is om de juiste vragen en antwoorden te formuleren.

Om inzicht te krijgen in de materialisatie van gebouwen zijn er afgelopen jaren een aantal initiatieven ontplooid. Vaak wordt er bij deze projecten ingezoomd op de huidige bouwvoorraad. Logisch, want daar ligt een grote uitdaging. Cirkelstad is er één van. Zij houden zich bezig met het einde van de levenscyclus en streven naar een stad zonder afval. Door materialen die vrijkomen bij het slopen, renoveren of behoren van gebouwen goed te scheiden en terug te brengen in de kringloop, wil men bijdragen aan de circulaire economie. Een ander project dat nu in de steigers staat, is de ontwikkeling van het Gebouwpaspoort. Dit is een initiatief om te documenteren welke materialen zich in een gebouw bevinden, zodat bewustwording ontstaat. Bij latere investeringen vereenvoudigt dat de keuzes om bijvoorbeeld te kiezen voor meer energetische of milieuvriendelijke alternatieven.

Maar ook installateurs kunnen een bijdrage leveren om onze planeet weer gezond te maken. En dat hoeft niet eens zo moeilijk te zijn. Bijvoorbeeld door uzelf de vraag te stellen: welke buis kies ik? Hoe vaak komt het niet voor dat leidingen overgedimensioneerd zijn. Dat diameters van 110 worden gebruikt, terwijl 90 volstaat. Alleen door de goede leidingdiameter te gebruiken ontziet u het milieu al met 20%. Daarnaast is er de

materiaalkeuze. Zolang het nog niet mogelijk is om massaal biobased buizen - van natuurlijke grondstoffen - in te zetten, is het zaak om de tocht naar de verbrandingsoven zo lang mogelijk uit te stellen. En te zorgen dat bij de verwerking van het afgedankte materiaal geen schadelijke stoffen vrijkomen. Om die reden koos Geberit in vorige eeuw al bewust voor PE. PE is opgebouwd uit kool- en waterstofelementen. Na verbranding blijven daar slechts de (niet-giftige) stoffen koolstofdioxide en water van over. Maar voor het zover is, kan het nog talloze keren hergebruikt worden, want PE is goed recyclebaar. Wilt u weten hoe Geberit invulling geeft aan duurzaamheid? Op onze site vindt u onze duurzaamheidsrapportage. Alle aspecten zoals onze bedrijfsvoering, visie, sociaal bewustzijn en producten komen hierin aan bod.

KNOW
HOW
INSTALLED

Aandacht voor onze leefomgeving en klimaat wordt een steeds belangrijker thema. Dit zien we ook in de bouw terugkomen met milieubewuste oplossingen, zoals Turntoo, Lean en Bream. Daarnaast is goed beheer van materialen en grondstoffen van groot belang. Wil je hier meer over weten, schrijf je dan in voor de cursus Duurzame sanitair oplossingen van

Geberit op 29 september in Nieuwegein. Hierin wordt inzicht verschaft in de duurzame mogelijkheden en consequenties van de verschillende keuzes op het gebied van sanitaire installaties. Deelname is gratis en aanmelden kan via www.geberit.nl/cursussen.

Zehnder Connect: ervaar wat Zehnder te bieden heeft

Zehnder biedt de mogelijkheid om alle nieuwe ontwikkelingen niet alleen te zien, maar ook te ervaren. Dit gebeurt tijdens Zehnder Connect dat op 23 juni plaatsvindt in Zwolle. Speciale gast is ESA-astronaut en ambassadeur van de aarde dr. André Kuipers.

Het principe van Zehnder Connect is simpel: de bezoeker kiest van welke innovaties hij meer wil weten en wat hij wil beleven. Er zijn meerdere mogelijkheden. Kijk bijvoorbeeld hoe de nieuwste WTW-unit Zehnder ComfoAir Q wordt gebouwd. Of ontdek het gemak waarmee de kunststof radiator Zehnder Zmart te monteren is. Bezoekers krijgen zelfs de mogelijkheid een kijkje in het lab van Zehnder te nemen.

Als afsluiting wordt een bijzondere connectie gemaakt met een andere wereld. ESA-astronaut en ambassadeur van de aarde dr. André Kuipers geeft namelijk een kijkje in de ruimtevaartwereld en vertelt een inspirerend verhaal over technologie, innovatie en de schoonheid van onze aarde.

Je kunt je aanmelden op zehnder.nl. Let op: er is een beperkt aantal plaatsen beschikbaar, dus wees er snel bij.

Er wordt tijdens Zehnder Connect een verbinding tot stand gebracht met André Kuipers.

MELD U AAN EN WIN TWEE BIOSCOOPKAARTJES Grundfos Roadshow toert in juni door het land

Grundfos trekt in juni weer met de Grundfos Roadshow door het land. De Grundfos Roadshow startte bij Technische Unie in Hilversum en het laatste bezoek vindt donderdag 30 juni plaats bij Technische Unie Breda.

Tijdens de Grundfos Roadshow presenteert Grundfos haar pompoplossingen en koudwaterproducten. Iedere installateur is van harte welkom en kan zich bovendien verzekeren van twee gratis

bioscoopkaarten: iedereen die zich voor een bezoek aan de Grundfos Roadshow registreert op de Grundfos Ecademy, maakt kans op twee gratis bioscoopkaartjes.

Ook is er aandacht voor het nieuwe Total House Concept: de wereldwijde pompoplossing voor woningen. Dit concept bestaat uit de MQ (de compacte oplossing voor meer waterdruk op de kraan) de SOLOLIFT2 (een serie compacte opvoerstations), de CONLIFT (een stille compacte unit voor

condensaatverwijdering), CMBE (toerengeregelde drukverhogingsunit die zorgt voor constante en regelbare druk direct vanaf de drinkwaterleiding), SBA (dompelpomp als alles-in-één pakket), de SQE: 3 (brongpomp met ingebouwde frequentieregeling) en de UNILIFT CC (drainagepomp, ontworpen voor het pompen van drainagewater en grijs afvalwater). De Grundfos Ecademy vindt u op nl.grundfos.com/training-events/ecademy.html.

Rimfree

De kunst van het weglaten

Soms draait innovatie niet om zaken toevoegen maar om weglaten. Het Sphinx Rimfree® closet heeft geen spoelrand. Daardoor kan vuil zich niet afzetten en is het closet niet alleen hygiënischer, maar ook eenvoudiger en sneller schoon te maken. Dat scheelt tijd en is fijn voor het milieu, want er is minder schoonmaak-

middel en water nodig. De unieke spoeltechniek zorgt daarnaast voor onberispelijke spoelresultaten. Het Sphinx Rimfree® closet is verkrijgbaar in meerdere aantrekkelijke designs. Lees meer over de volgende stap in de ontwikkeling van closets op sphinx.nl.

“Wat is dit een geweldige ervaring”

ROADSHOW GEBERIT AQUACLEAN TOURT TOT EN MET 26 JUNI DOOR HET LAND

Tijdens de roadshow van de Geberit AquaClean douchewc die nog de hele maand juni duurt, worden onnoemlijk veel zaadjes geplant voor een grote toekomst van het fenomeen douchewc. De tientallen mensen die kennismaakten en de komende maand nog gaan kennismaken met dit hygiënische en frisse toiletgebruik, zijn namelijk oprecht verbaasd én verrast over de vele voordelen. “Als ik al die positieve reacties hoor, kan het niet anders dan dat de AquaClean aan de vooravond van een doorbraak staat”, zegt roadshow organisator Suzan Waarts.

Voor wie het gemist heeft: Geberit AquaClean toert van 13 mei tot en met 26 juni door het land met de Geberit AquaClean truck waarbij onder het motto ‘Mijn eerste keer’ de consument de kans krijgt om de verfrissende ervaring van de Geberit AquaClean douchewc te ervaren.

Ervaren

En met ervaren bedoelen we ervaren in optima forma: in de opvallende truck zijn naast verschillende modellen van de Geberit AquaClean en een apparaat waarin je met je handen de waterstraal kunt ervaren, ook twee toiletten waar geïnteresseerden gebruik van kunnen maken. Geberit ziet de campagne als een extra stap in de richting van een nieuwe hygiëncultuur in Nederland en uit de reacties kan worden vastgesteld dat die stap ruimschoots wordt gezet.

Het is een drukte van belang in de truck van de Geberit AquaClean.

Eerste event

Het druk bezochte Italië Evenement rond het pittoreske kasteel De Haar in Haarzuilens was het eerste event. In wat op het eerste gezicht een uithoek van het evenemententerrein lijkt, staat de truck keurig geparkeerd om bezoekers te informeren over de unieke kwaliteiten van de Geberit AquaClean. De locatie is echter ideaal. Allereerst omdat er twee paden samenkomen waardoor mensen zich gaan oriënteren en door het zien van de truck op de

De Geberit AquaClean roadshow is niet te missen op het Italië Evenement.

Het enthousiaste promotieteam.

Het echtpaar Niemeijer toont veel interesse in de AquaClean douchewc.

gedachte worden gebracht om er even binnen te stappen. En ten tweede omdat een zijpad richting de toiletten loopt. En als je toch een sanitaire stop nodig hebt, kun je dat beter op een ultramoderne douchewc doen (let wel: verreweg de meeste bezoekers die de toiletten gebruiken, gaan er alleen maar even op zitten).

Nog een reden

Dit zijn twee redenen waarom het vanaf het begin razend druk is in de truck, maar er is nog een reden, vertelt Waarts. “Op dit Italië Evenement staan veel stands met lekker eten, wijn en olijfolie. Veel van hetzelfde, zeg maar. En dan zien ze deze truck en reageren ‘Hé, dat is wat anders’. Daarmee is de nieuwsgierigheid gelijk gewekt.”

Eenmaal binnen wordt over het algemeen de interesse over de voordelen van de douchewc nóg groter. “Mensen hebben de tijd op een evenement als dit en als ze eenmaal binnen zijn, laten ze zich ook uitgebreid informeren en velen overwinnen de schroom, want die is er nu eenmaal vaak, en bezoeken een van de twee toiletten.”

Ervaringen

Alle ervaringen van de gebruikers worden verzameld en dat leidt tot bijzondere uitlatingen. “Wat is dit een geweldige ervaring. Echt ideaal, een echte eyeopener en absoluut een idee voor de toekomst. Bij een volgende verbouwing van het toilet of badkamer nemen we deze optie zeker mee”, meldt bijvoorbeeld Peter Venniks.

“Het is even wennen met het warme water, maar het is natuurlijk zeer hygiënisch. Nee, ik heb geen enkele ervaring met het reinigen van mijn billen met water. Je ziet wel eens in het buitenland een

bidet, maar dat gebruikt bijna niemand, denk ik. Hooguit om de was er in te doen” lacht Monique van Ooijen. “Wij gebruiken thuis wel vochtige toiletdoekjes en dat is al een voordeel ten opzichte van gewoon toilet papier, maar dat is natuurlijk niet best voor het milieu. Daar heb je hier geen last van. En het design is ook mooi.” Met design heeft van Ooijen wel wat en dat leidt er ook toe dat ze de investering beslist acceptabel vindt. “Ik heb een vierkanten toilet pot. Laatst moesten we daarvoor een nieuwe wc-bril kopen en die kostte ruim driehonderd euro. Dus duur is een relatief begrip.”

Hotel experience

Ook het echtpaar Niemeijer is razend enthousiast. Van het stel houdt de man het bij de informatie van het promotieteam, terwijl zijn vrouw gebruikmaakt van het toilet. “Het is een super ervaring en tegen de reinheid ervan kan natuurlijk geen toilet papier op”, zegt ze. Ze zijn er helemaal voor ‘in’. “Wij zijn nu bezig met een ingrijpende verbouwing om onze woning seniorproof te maken. Onderdeel daarvan is dat we beneden ook een douche met toilet willen maken en daarbij gaan we dit zeker overwegen.”

Om de AquaClean douchewc uitgebreid te ervaren, zijn ze van plan om binnenkort gebruik te maken van de AquaClean Hotel Experience via de ComfortClub (www.comfortclub.nl). Hier kan tegen gereduceerd tarief een hotelovernachting op een aantal mooie plekken in het land worden geboekt met een kamer met Geberit AquaClean.

Nog meer evenementen

De Geberit AquaClean truck bezoekt deze maand nog de evenementen Design District in Zaandam, Fleurig Huis & Tuin bij Appeltern, Farm & Country fair in Aalten, Villa Arena in Amsterdam, het stadsplein van Amstelveen, wooncentrum Nijhof en stadscentrum Het Valkhof in Nijmegen. De exacte data staan in de agenda op pagina 8.

Meer informatie

www.geberit-aquaclean.nl/roadshow.

Er staan zelfs rijen voor de toiletten waar de AquaClean kan worden ervaren.

Toilet van 40 mille was niet nodig

Voor een kort bezoek van een Thaise prinses aan een meer in Cambodja is een speciaal toilet gebouwd ter waarde van 40.000 dollar. De nood bleek echter lang niet zo hoog: de prinses heeft er geen stap binnen gezet.

Slechts twee uur bracht prinses Maha Chakri Sirindhorn door aan het meer Yeak Laom in het noorden van Cambodja. Toch werden kosten noch moeite gespaard om haar verblijf zo aangenaam mogelijk te maken. Er werd twee weken lang gebouwd aan een luxe toilet speciaal voor de prinses. Omgerekend kostte dat zo'n 36.300 euro, weet persbureau AFP. Dat werd betaald door de Thai.

Tijdens het bezoek bleek het toilet helemaal niet nodig te zijn. De prinses maakte een foto van het gebouwtje en liet het verder links liggen.

Ophef

De gebeurtenis wordt volgens de BBC breed uitgemeten in de pers omdat juist op het platteland van Cambodja zo'n zestig procent van de bevolking geen toegang heeft tot sanitaire voorzieningen. Het dure toilet is ontmanteld en wordt nu gebruikt als toeristenloket voor het meer.

Vertrouwen is heel groot

De Ondernemingsbarometer van de badkamerzaken staat momenteel op 60 punten. 50 punten is neutraal, waarmee helder is dat het vertrouwen van deze ondernemers groot is. Er is niet één ondernemer die meewerkt aan deze barometer die laat weten dat het slecht gaat.

De Ondernemingsbarometer voor badkamerzaken (er is er ook één voor keukens, klusbedrijven en detaillisten met zonwering) wordt verzorgd door Sanitair & Tegel Specialist, dat een onderdeel is van Quorum Uitgevers bv.

Het vertrouwen van de ondernemers in badkamers is momenteel erg groot. De gegevens zijn over de eerste twee maanden van dit jaar en het blijkt dat het vrijwel iedereen goed gaat. Een getal 60 is ook hoog. Ter vergelijking: tijdens de crisis kwam de stand regelmatig uit op de laagste stand 45.

Rectificatie

In de vorige editie publiceerden wij dat vanwege het 125-jarig bestaan sanitair expert en loodgieter Sanders uit Purmerend het predicaat 'Koninklijk' ontving. Dat is niet het geval. Het bedrijf is wel hofleverancier geworden, maar is niet Koninklijk.

Nieuwe hotelketen kiest bewust voor Geberit en Sphinx

"Kaboom Hotel is een nieuw soort lowbudgethotel in Maastricht voor een nieuw soort gast. Jij! Smart, sophisticated en een tikkeltje rebels. Een spotgoedkoop hotel waar je aan niets merkt dat het goedkoop is."

Dit is wat je noemt een binnenkamer. Met deze tekst op de eigen website is in elk geval meteen helder dat het Kaboom Hotel Maastricht een bijzondere loot is aan de stam van de hotelketen La Bergère Group. Voor Kaboom selecteerde La Bergère Group onder andere Sphinx voor het sanitair en Geberit voor het leidingwerk en de inbouwreservoirs. Waarom? Dat wordt hieronder uitgelegd.

De reiziger is veranderd, onder andere als gevolg van de crisis. Veel voor weinig, is het devies. Of zoals Rino Soeters, directeur van Kaboom, zegt: "Als de crisis ons één ding heeft geleerd, is het dat er een nieuw soort reiziger is. Ook zakelijk. Eentje die nog steeds in is voor citytrips en nieuwe dingen ontdekken, maar dan wel tegen minimale prijzen en met maximaal comfort, zonder overbodige franje."

Het antwoord

De vraag is hiermee helder en het antwoord is Kaboom Hotel, te beginnen in Maastricht. Een wezenlijk kenmerk van dit hotel nieuwe stijl is dat de 63 kamers zijn ontdaan van overbodige franje, maar dat de basis perfect is. Dat wil zeggen dat bed, douche en hotelfaciliteiten maximaal comfort en luxegevoel bieden. Dit wordt onder andere bereikt door de (niet zichtbare) leidingen Geberit Mapress, het inbouwreservoir Geberit Duofix en de bedieningsplaat Geberit Sigma20. Tevens is

bewust gekozen voor sanitair van Sphinx, waarbij naast de hoge kwaliteit nog iets anders meespeelt: Kaboom Hotel heeft duurzaamheid hoog in het vaandel staan en dat is Sphinx én Geberit op het lijf geschreven.

Meerwaarde

Soeters zegt hierover: "Zowel in de bouw als in de exploitatie van het hotel heb je partijen nodig die eerder partner zijn dan toeleverancier. Het zijn partijen die in alle fasen van de ontwikkeling meedenken en op die manier meerwaarde creëren. Sphinx, dat ook nog eens als voordeel heeft dat de roots in Maastricht liggen, en Geberit zijn hier goede voorbeelden van."

Sphinx Rimfree®

Interieurarchitect Roger Haan vond in de Sphinx 345-serie een wc en wastafel die perfect passen in de filosofie van Kaboom. Het is een neutraal ontwerp, maar door het design en materiaalgebruik wel met een luxe uitstraling. Daarom is het een goede keuze, net zoals het door Sphinx gepatenteerde Rimfree® closet een goede keuze is: een toilet zonder spoelrand, wat ervoor zorgt dat er zich geen vuil, kalk, bacteriën en dergelijke onder de rand kunnen afzetten. Daardoor krijgt de gast een optimaal hygiënische en schone wc-ervaring. Kaboom is het eerste hotel waarbij alle kamers zijn voorzien van deze innovatie.

Prijzen

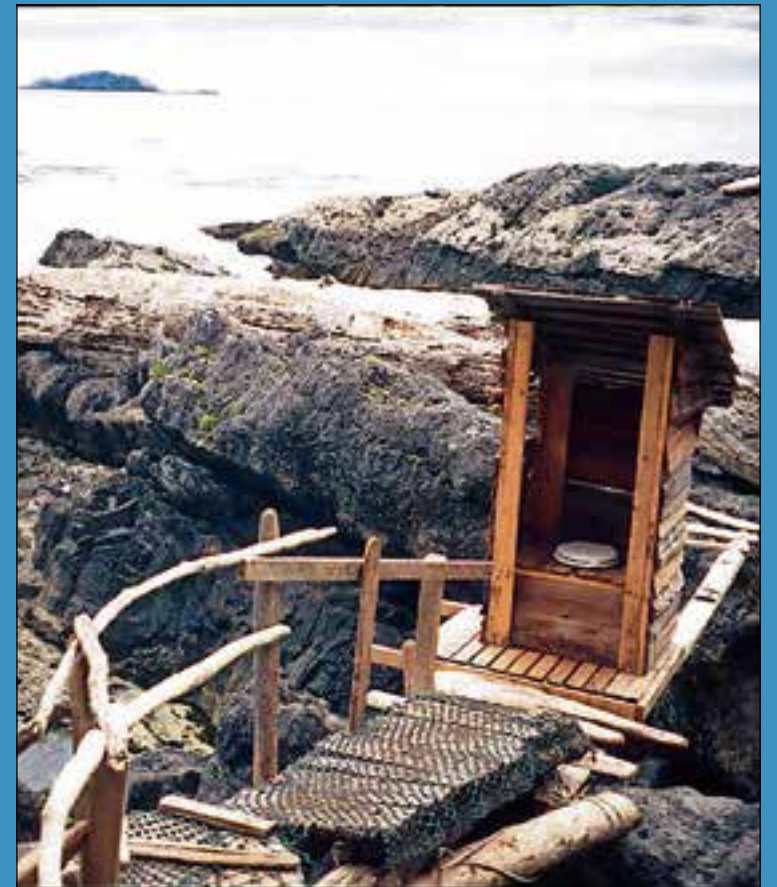
Tot slot voor iedereen die wil verblijven in het hotel: De prijzen van een tweepersoonskamer beginnen bij 39 euro per nacht en Kaboom heeft familiekamers tot liefst zes personen.

Bijzonder sanitair

Sanitair is er in veel soorten. Google voor de grap eens op zoektermen als 'bijzonder toilet' en je ziet wat er allemaal al verzonnen is aan bijzondere toiletten, urinoirs of anderszins. En ook de inrichting van het kleinste kamertje is voor velen een inspiratiebron. In InstallatieNieuws publiceren we de meest opmerkelijke.

Deze keer: een outhouse in Canada

In Nederland is in veel woningen het toilet niet altijd even logisch gesitueerd. Zo kan het zomaar gebeuren dat een toilet direct grenst aan een woonkamer en dat is niet voor iedereen even prettig. Daar heb je met dit toilet geen last van. Dit zogenoemde outhouse in British Columbia, Canada, is inderdaad wat de naam aangeeft: het is heel erg buiten de deur. En koud is het er waarschijnlijk ook, zo zonder deur.

Meer vaklieden ingehuurd bij meer verbouwingen

In 2015 zijn er ruim 292.000 badkamerverbouwingen gedaan, bijna 50.000 meer dan de 243.000 verbouwingen een jaar eerder. En het aantal toiletverbouwingen steeg van 233.000 naar 266.000. De verwachting is dat deze aantallen dit jaar verder zullen toenemen. Verder valt op dat bij al die verbouwingen steeds vaker een vakman wordt ingeschakeld.

Dit constateert USP Marketing Consultancy in de Sanitair Monitor, waarvoor drieduizend personen zijn ondervraagd. De grote stijging is vooral te danken aan het stijgende consumentenvertrouwen en aan het feit dat het aantal verkochte woningen sinds vorig jaar enorm in de lift zit.

Vakman

Ook is helder dat steeds meer mensen een vakman inhuren. Dit gold vorig jaar in 78 procent van de gevallen en het jaar ervoor nog in 72 procent. Een mogelijke oorzaak (zeker is dat niet en er is niet naar gevraagd) is dat nieuwe generaties minder behendig zijn in klussen en daarom vaker een professional inschakelen. De invloed van de professional neemt dan ook toe, zowel op de keuze voor een aankoopkanaal als op de keuze voor welke producten er in de badkamer komen. Deze trend is tevens zichtbaar in de aankoopkanalen van badkamers. Er is bijvoorbeeld een stijging in het percentage badkamers dat gekocht wordt bij installateurs met showroom en bij groothandels.

‘DIT COMPLEX STAAT GOED OP ONS CV’

Schulte & Lestraden werkt mee aan nieuw trainingscomplex AZ

Toen totaalinstallateur Schulte & Lestraden in Lisse de opdracht kreeg voor de werktuigbouwkundige installaties, waaronder de sanitaire installaties, van het nieuwe AFAS Trainingscomplex van profclub AZ (naamgever is sponsor AFAS), kregen de twee Alkmaarse monteurs die AZ-fan zijn de taak om deze klus te klaren. Ze deden het met veel liefde. Aan het trainingscomplex wordt momenteel de laatste hand gelegd. Projectleider Ad van der Slot en monteur Maarten Buisman van Schulte & Lestraden leggen uit waarom dit zo'n mooie klus is.

“Wees eerlijk: dit trainingscomplex staat goed op ons cv”, zegt Ad van der Slot met een stralende lach. “Hoe vaak werk je nu mee aan een trainingscomplex waar enkele voetbalsterren van straks hun opleiding hebben genoten. Zo veel van dit soort complexen

worden er in Nederland niet gebouwd. Ik hoop dat wij hier ons visitekaartje hebben kunnen afgeven. Er schijnen nu plannen te zijn voor een nieuw trainingscomplex voor Feyenoord en ze mogen ons bellen.”

Het is helemaal waar wat hij zegt. De handtekening van Schulte & Lestraden staat onder heel veel grote projecten en qua omvang is het AFAS Trainingscomplex niet eens de grootste. Maar de meerwaarde zit in de uitstraling. Ergens in 2014 kreeg Schulte & Lestraden van aannemingsbedrijf HSB uit Volendam de vraag of het op basis van het bestek een offerte wilde maken. “We werken vaker samen met HSB, maar we waren echt blij verrast dat we mochten meedingen naar dit ambitieuze project”, zegt Van der Slot.

Tekentafel

Nog blijer waren ze toen bekend werd dat zij de opdracht kregen.

Projectleider Ad van der Slot en monteur Maarten Buisman van Schulte & Lestraden zijn trots op hun werk voor AZ.

AZ weer terug in de Zaanstreek

Het nieuwe trainingscomplex van AZ ligt op Sportpark Kalverhoek in Wijdewormer in de Zaanstreek, pal aan de A7 en met de Zaanse Schans binnen handbereik.

Hier is een lange en roerige geschiedenis aan voorafgegaan, want het was natuurlijk logischer geweest om het trainingscomplex in de buurt van het stadion in Alkmaar te bouwen. Maar de gemeente Alkmaar en het bestuur van AZ kwamen er niet uit, waarna de wijk werd gekozen naar Zaanstreek, dat wel heel gretig was. In feite is deze keus ook weer niet heel vreemd, want de Z van AZ betekent Zaanstreek. Je kunt dus evengoed zeggen: AZ is weer terug bij een deel van de roots, want voetbalvereniging FC Zaanstreek fuseerde met Alkmaar '54 tot AZ '67, wat sinds 1989 AZ is.

Selectie

De jeugd traint al sinds afgelopen najaar in Wijdewormer en het is de bedoeling dat ook de selectie gaat trainen op het ultramoderne complex dat beschikt over zes voetbalvelden (vier gras, twee kunstgras). Verder zijn er tien kleedkamers, kantoren, twee spelershomes, een fitnessruimte, een artsenkamer, een persruimte, fysioruimtes, spreekkamers, een wellnesscentrum en een tribune.

Dak met sedum

Bijzonder zichtbaar kenmerk is dat het licht aflopende dak begroeid is met zogeheten sedumplanten, waardoor het gebouw vanaf een afstand lijkt over te gaan in de groene voetbalvelden. Bovendien is dit milieuvriendelijk. De afvoerkanalen moesten hierdoor wel onzichtbaar worden weggewerkt (zie voor meer details hierover het hoofdartikel-red.).

Geberit en Sphinx samen in een omgeving met de clubkleuren van AZ.

De feitelijke werkzaamheden startten als gewoonlijk op de tekentafel. “Er was al wel een ontwerp in Refit, dat was dus gebimd, maar wij hebben het installatiewerk opnieuw gemodelleerd omdat wij meenden dat een paar dingen beter en logischer kon”, zegt Van der Slot. In het bestek stond niet dat gebruik moest worden gemaakt van materialen van Geberit, maar dat heeft het installatiebedrijf wel direct voorgesteld aan HSB. “Wij hebben een lange geschiedenis met Geberit en weten dat de producten van Geberit topkwaliteit zijn. De hoofdaannemer is hierin meegegaan.” Maarten Buisman vult aan: “De voordelen van Geberit kent toch iedereen? Het is onverwoestbaar, je hebt alleen maar vaste verbindingen en het leidingwerk is makkelijk te verwerken.” Van Geberit zijn het hemelwaterafvoersysteem Pluvia, PE-leidingen voor grijs water en de Duofix inbouwreservoirs met Geberit Sigma bedieningsplaten geïnstalleerd. Daarnaast zijn de urinoirs van Sphinx, dat sinds begin dit jaar onderdeel is van Geberit, en de schaamschotten ertussen zijn weer van Geberit.

Prefab

De monteurs van Schulte & Lestraden startten in Wijdewormer in juli 2015, waarbij het uitgangspunt was dat op de locatie zo min mogelijk moest worden gedaan. “Wij hebben een prefabafdeling en alles wat we in Lisse in geconditioneerde omstandigheden kunnen installeren, doen we ook. Dat geldt ook voor dit project”, zegt Van der Slot.

Grote technische uitdagingen waren er niet, maar er was wel een relatief novum. Van der Slot: “In het gebouw zijn gescheiden luchtbehandelingskasten voor de eerste en tweede verdieping en de afvoerkanalen van deze systemen komen uit in een ruimte in het dak die onzichtbaar is. Daar is voor gekozen om op het groene dak geen lelijke uitlaat te hebben. Het is jammer dat je daarvoor niets van de leidingen ziet, want wij zijn trots op ons werk, maar het ziet er wel heel mooi

Totaal, op eigen kracht

De altijd roerige Bollenstreek is de thuishaven van installatiebedrijf Schulte & Lestraden en hier is het bedrijf ook wijd en zijd bekend. In de beginjaren had het installatiebedrijf vooral veel bollenkwekers als klant, maar inmiddels heeft de totaalinstallateur (er is ook een elektratak) rond de 120 medewerkers die in heel Nederland opereren.

Schulte & Lestraden is gespecialiseerd in utiliteitsbouw en heeft alle disciplines in huis, vandaar de slogan ‘Totaal, op eigen kracht’. Hoofd uitvoering Koos van Beek zei hierover in InstallatieNieuws in 2012: “Alles wordt in eigen huis gedaan: van ontwerp naar uitvoeringstekeningen en de uitvoering tot en met de service en het onderhoud. We beschikken over een eigen magazijn en een grote werkplaats en we richten ons op alle installatiewerk, klimaattechniek en panelenbouw en we hebben zelfs een afdeling zwembadtechniek. Wij kunnen alles engineeren én installeren. Onestopshopping met korte lijntjes en zonder gedoe: dat vinden klanten praktisch.”

Het Geberit Pluvia systeem is voor de toeschouwers op de tribune duidelijk zichtbaar.

Het AFAS trainingscomplex is een blikvanger in een voornamelijk groene omgeving.

AGENDA

Badvak

Van 6 tot en met 8 juni organiseert Galvano samen met haar belangrijkste leveranciers dé vakbeurs voor badkamerprofessionals: Badvak. Geberit en Sphinx zijn aanwezig op deze beurs met noviteiten, trends, seminars, acties en e-businessoplossingen. Voor iedereen die in een ontspannen en aangename sfeer nieuwe ideeën wil opdoen en wil bijpraten met de spelers in de markt.

Datum: 6 t/m 8 juni
Locatie: 's-Hertogenbosch
Meer informatie: www.badvak.nl

Installatie Vakbeurs

De overzichtelijke vakbeurs voor de installatiesector die stevast na de zomer wordt gehouden.

Datum: 13 t/m 15 september
Locatie: Hardenberg
Meer informatie: www.evenementenhal.nl

Vakcursussen Geberit

Geberit stelt haar kennis en kunde ter beschikking aan installateurs, ontwerpers van showrooms, managers en verder iedereen die bij de bouw van installaties in gebouwen betrokken is. Dat gebeurt door middel van een aantal eendaagse trainingen - over diverse onderwerpen - die worden gehouden in het kenniscentrum van Geberit in Nieuwegein.

De verschillende cursussen en data in 2016 zijn:

- Afvoertechiek Hemelwater: dinsdag 27 september 2016
- Duurzame sanitair oplossingen: donderdag 29 september 2016

Deelname aan de cursussen is gratis. Aanmelden kan via www.geberit.nl/cursussen.

Geberit On Tour

Geberit On Tour toert ook dit jaar weer door het land met de bekende trailer met alle noviteiten van Geberit en Sphinx. Experts van beide organisaties geven informatie over onder andere het Geberit Omega inbouwreservoir, de Geberit Monolith Plus, Geberit DuoFresh en Geberit AquaClean (douchewc).

Naast de sanitairsystemen ontbreken ook de leidingsystemen niet. Geberit Mapress, Mepla en PushFit worden niet alleen gepresenteerd, maar ook toegelicht tijdens demonstraties waarbij de bezoeker ook zelf de diverse leidingsystemen kan proberen en ervaren. Er is natuurlijk ook aandacht voor producten van Sphinx, waaronder de Sphinx Rimfree®.

Geberit On Tour komt dit jaar bij:

- 7 juni, Technische Unie, Leeuwarden
- 8 juni, Bouwmaat, Amsterdam Sloterdijk
- 9 juni, Vihamij, Harderwijk
- 7 juli, Plieger, Hilversum
- 1 september, Van Walraven, Mijdrecht
- 6 oktober, ThermoNoord, De Goorn
- 12 oktober, Bouwmaat, Roosendaal
- 14 oktober, Bouwmaat, Den Bosch
- 3 november, Bouwmaat, Heerlen

Kijk voor actuele data op www.geberit.nl/ontour.

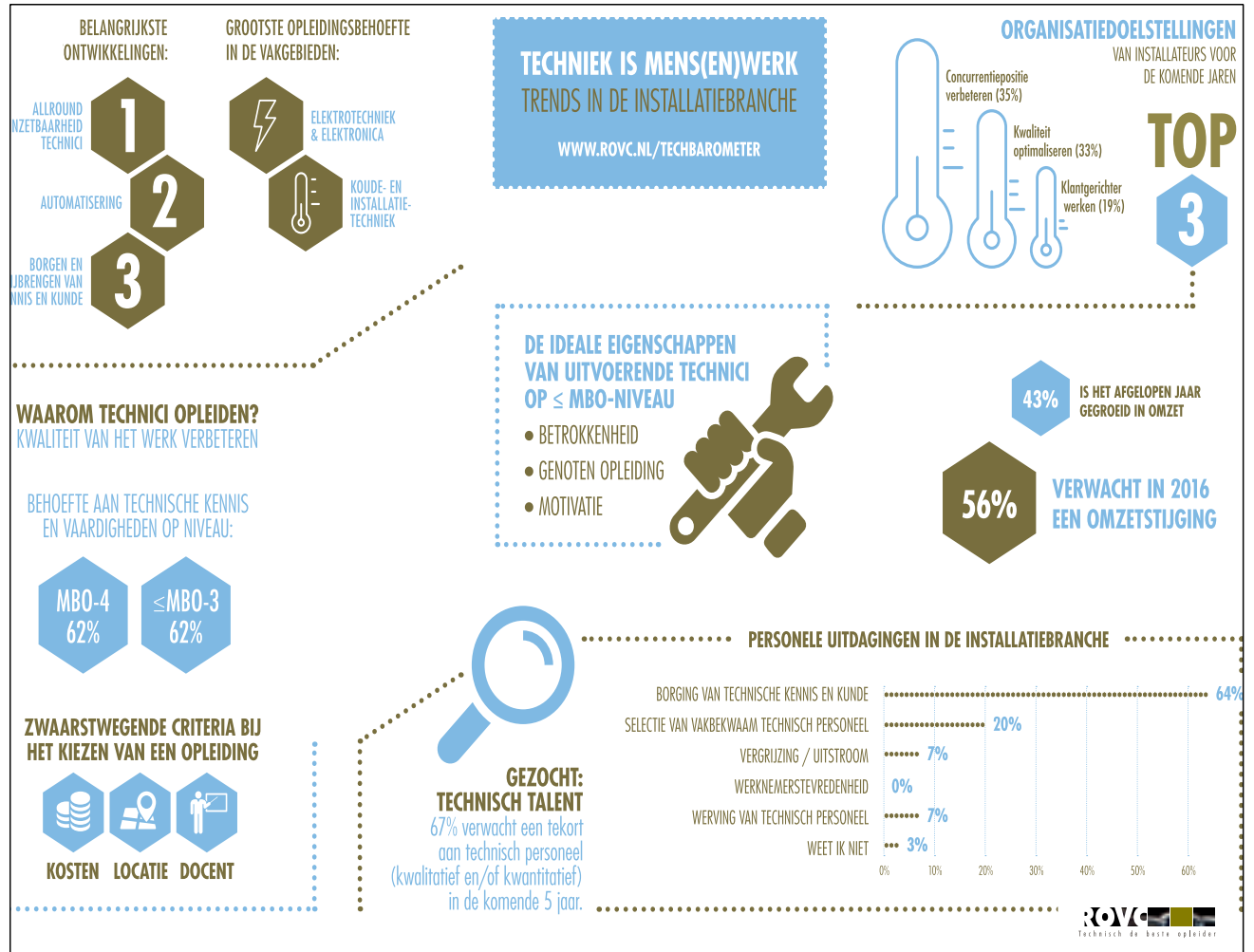
Geberit AquaClean Roadshow

De Geberit AquaClean toert door het land. De data in juni dat Nederland kan kennismaken met deze unieke douchewc-ervaring zijn:

- 4-5 juni, Villa ArenA, Amsterdam
- 8-9 juni, Stadscentrum Het Valkhof, Nijmegen
- 11 juni, Wooncentrum Nijhof, Baarn
- 12-17 juni, Fleurig Huis en Tuin, Appeltern
- 18-19 juni, Stadsplein Amstelveen, Amstelveen
- 24-26 juni, Farm & Country Fair, Aalten

Like Geberit op Facebook

Geberit heeft een Nederlandstalige fanpage op Facebook. Hier blijf je op de hoogte van alle nieuwtjes van Geberit. Ga naar www.facebook.com/Geberit.nl en like Geberit.

DIT IS HET JAAR VAN DE ALLROUND INZETBAARHEID

Vinden van goed personeel is als het zoeken naar Wally

Het vinden van technisch geschoolde installateurs staat gelijk aan het zoeken naar Wally. "Bijna iedereen kent wel het zoekboek 'Waar is Wally?'. De opdracht op elke bladzijde is: zoek Wally, een man in een rood-wit gestreept overhemd, in een overvloed aan mensen. Organisaties in de technische branche staan voor dezelfde uitdaging. Het vinden van technisch talent is lastig en wordt alleen maar moeilijker de komende jaren. De strijd om technisch talent is nu echt losgebarsten."

Dit concludeert Roel Greutink, manager businessdevelopment bij het opleidingsinstituut voor technische medewerkers ROVC. Het ROVC deed recent onderzoek onder technische bedrijven, waarvan een substantieel deel installatiebedrijven. De gegevens staan in de TechBarometer.

Groei omzet

Op zich gaat het goed met de technische bedrijven. Iets meer dan de helft verwacht dat de omzet dit jaar groeit en dat is een vervolg op de ontwikkeling die in 2015 is ingezet. En dit is een belangrijke graadmeter.

John Huizing, algemeen directeur van ROVC, meent: "Wanneer het goed gaat met de technische sector gaat het ook goed met Nederland. Bijna een vijfde van de beroepsbevolking heeft namelijk een technische beroep. Daarnaast is de technische branche verantwoordelijk voor een groot deel van de Nederlandse export."

Groeipijnen

Maar er zijn groeipijnen die vooral zitten in de organisatie en meer specifiek in het medewerkersbestand. "2016 wordt het jaar van allround inzetbaarheid. Dit kan echter alleen gerealiseerd worden als technische bedrijven investeren in kennis en kunde", stelt Huizing.

Om te groeien geeft 29 procent van de respondenten (er deden 1231 personen op diverse niveaus in de techniek mee aan het onderzoek) aan verbetermethodes zoals Lean te gebruiken. Het innoveren van producten of diensten staat op nummer twee (28 procent) en op de derde plaats staat het opleiden van medewerkers om zo de bedrijfsresultaten te optimaliseren (22 procent).

Allround inzetbaarheid

Ook is gevraagd naar de belangrijkste ontwikkelingen voor hun organisatie de komende drie jaar en daaruit blijkt dat allround inzetbaarheid van technici met afstand de belangrijkste ontwikkeling is (50 procent vindt dit). Anders gezegd: er is vooral vraag naar technische medewerkers die meer dan één vakgebied beheersen en multi-inzetbaar zijn. Verder geeft 18 procent aan automatisering belangrijk te vinden en ook wordt de borging en het bijbrengen van kennis en kunde een belangrijke ontwikkeling genoemd.

Veranderen

Om meer mensen te interesseren voor een loopbaan in de techniek moet er wel iets veranderen. De belangrijkste oorzaak van het gebrek aan mensen is de moeizame aansluiting van het reguliere onderwijs op het bedrijfsleven, de op een na belangrijkste oorzaak is het slechte imago van de sector en op plek drie staat de vergrijzing. Het zijn vooral de bedrijven die deze kar moeten trekken, vinden de ondernemers zelf.

'Kamerleden missen affiniteit met technisch onderwijs'

Een van de redenen waarom om de haverklap plannen worden gepresenteerd om het vmbo-onderwijs aan te pakken is het gegeven dat er nauwelijks leden van de Tweede Kamer zijn die affiniteit hebben met het vmbo.

Hier zijn velen binnen het onderwijsveld van overtuigd. In de jaren dertig van de vorige eeuw was nog 15 procent van de Kamerleden lager opgeleid, maar dat is nu anders. De

huidige vaste Kamercommissie Onderwijs bestaat uit vijf hbo'ers, van wie er één is begonnen op het vmbo, en 21 wo'ers. Dit is een van de oorzaken dat er telkens plannen zijn om het vmbo te vernieuwen of erop te bezuinigen.

Geen normaal technisch onderwijs

Volgens schooldirecteur Henri van Breugel van het Gilde Vakcollege Techniek in Gorinchem - de grootste

technische vmbo-school van het land - kunnen leerlingen op het vmbo door de nieuwe plannen van staatssecretaris Dekker van Onderwijs geen normaal technisch onderwijs meer volgen, zo laat hij bij ondernemersorganisatie VNO-NCW weten. De bezuinigingen die de afgelopen jaren zijn doorgevoerd hebben er al toe geleid dat een aantal gemeenten, waaronder Utrecht en Vlissingen, geen of beperkt technisch onderwijs aanbieden omdat dit niet meer rendabel is.

'Je moet af en toe ook eens iets kunnen weggeven'

LOODGIETERS & INSTALLATIEBEDRIJF BOONSTRA BESTAAT 20 JAAR

Loodgieters & Installatiebedrijf Boonstra in het Friese Stiens heeft onlangs het 20-jarig bestaan gevierd met een geslaagde huisbeurs, waar ook Geberit bij aanwezig was. Daar was alle aanleiding voor, want het bedrijf met inmiddels vijftien medewerkers staat stevig op de kaart. Alle reden voor een goed gesprek met Theo Boonstra, die het totaalinstallatiebedrijf samen met zijn vrouw Klaudia runt.

De combinatie Boonstra en installatiewerkzaamheden in Stiens gaat verder terug dan de twintig jaar die Klaudia en Theo nu samen de vof hebben. Theo's vader was als zelfstandige zonder personeel lange tijd actief als loodgieter in deze omgeving en Theo kreeg van zijn vader de liefde voor het ambacht mee. Korte tijd was hij ook bij pa in loondienst, maar dat werkte niet, waarna hij besloot ergens anders in dienst te treden én om alle mogelijke diploma's en erkenningen te halen met als doel voor zichzelf te beginnen. Daarbij had hij meteen voor ogen om er een groter bedrijf van te maken, want alleen ben je veel te kwetsbaar. "Ik zag om me heen dat veel installateurs het op een bepaalde leeftijd fysiek zwaar krijgen en dacht dat je het met een groter bedrijf op een gegeven moment wat rustiger aan zou kunnen doen. Fysiek klopt dat, maar als directeur/eigenaar ben je natuurlijk ook elke dag bezig met je bedrijf."

Doel

Hij had vrij snel een goed beeld voor ogen van wat hij wilde. "Ik werkte bij een installatiebedrijf met ongeveer vijftien medewerkers en dat vond en vind ik de ideale omvang. Voor mezelf had ik bedacht dat ik op termijn ook zoiets zou willen bereiken. Iedereen verklaarde me voor gek, want waar begon ik aan, maar alweer een jaar of drie geleden had ik die omvang wel bereikt en ik ben er heel tevreden over. Mooi toch. We zijn eigenlijk heel stilletjes gegroeid, elk jaar iemand erbij. Dat werkt volgens mij het beste en dan groei je ook niet kapot."

Op deze manier heeft hij het bedrijf ook vrij moeiteloos door de crisis heen weten te manoeuvreren. "Ik heb weinig last gehad van de crisis, of eigenlijk helemaal niet zelfs. In deze contreien zijn door de crisis een paar installateurs weggefallen en een paar keer heb ik daar werk door gekregen. En nu het weer beter gaat, krijgen we alleen maar meer werk."

Geheim

Wat is eigenlijk zijn geheim? Boonstra: "Mijn filosofie is dat je niet alles moet willen en dat je ook eens af en toe iets moet weggeven. Een dubbeltje weggeven om twee dubbeltjes te verdienen, is een solide verdienmodel. En

Het complete team van Loodgieters & Installatiebedrijf Boonstra in Stiens.

soms geef je twee dubbeltjes weg en verdien je er niets aan, maar dat hoort er ook bij. Klopt, dat is de mentaliteit van Friezen in het algemeen, maar het is vooral mijn eigen mentaliteit."

Ook speelt volgens Theo mee dat het bedrijf laagdrempelig is en dat er altijd iemand je normaal te woord staat. "De deur staat altijd open, bij goed weer letterlijk en iedereen krijgt een kopje koffie en wordt netjes te woord gestaan. En natuurlijk is de kwaliteit van het werk belangrijk. Ik hanteer wat dat betreft een hoge standaard, maar ik ga hier niet groots vertellen dan mijn collega's. Dat is niet aan mij om te beoordelen."

Werkzaamheden

Wie het lijstje met onderhanden zijnde projecten ziet, komt al snel tot de conclusie dat woningen, zowel privé als in opdracht van instituten zoals woningcorporaties en doorgaans in maximaal kleine porties, kleine bedrijfsgebouwen en ook renovatie helemaal de stiel zijn van Boonstra. "Meestal opereren wij als onderaannemer en wij bieden altijd een basisofferte aan, waarna we met de opdrachtgever overleggen of de opgegeven prijs reëel is."

Totaalpakket

Bij al die opdrachten biedt Boonstra het totale pakket aan loodgieterswerk (sanitair, cv, dakwerken én elektra) aan. "Gaandeweg kwam ik erachter dat opdrachtgevers het handig vinden dat ze al het werk kunnen onderbrengen bij één partij. Dat is vaak ook goedkoper. Als een opdrachtgever bij mij komt voor het sanitair en bij een ander het elektra moet weghalen, dan is hij doorgaans duurder uit."

Erkenning

Inmiddels weet hij uit ervaring dat het belangrijk is om alle erkenningen in huis te hebben.

"Ik merk vaak bij zzp'ers dat ze niet alle diploma's hebben en dat werkt niet. Ik kan ook niet alles, maar voor elke discipline hebben we vakmannen met de juiste papieren in huis. Ik stuur mijn medewerkers ook naar allerlei trainingen en cursussen, want kennis is macht. Geberit biedt cursussen aan waar we al een paar keer gebruik van hebben gemaakt, maar er zijn meer leveranciers die daar goed in zijn. Die trainingen van de leveranciers zijn bovendien altijd gratis. Maar het gaat niet om dat gratis, het gaat erom dat mijn medewerkers up-to-date blijven."

Prima Personeel

Hoewel totaalinstallateur, is er een tak van sport die hij graag aan anderen overlaat. "Ik zie hier geen engineer binnenkomen. Voor de aard van onze werkzaamheden is dat niet nodig en ik heb nu eenmaal niet de ambitie om heel veel mensen meer in dienst te hebben. Als we meer werk hebben dan we zelf kunnen handelen, dan leen ik via uitzendbureau Prima Personeel mensen in. Dat gaat prima. En goede vakmensen vinden is hier niet heel erg makkelijk, om het maar zachtjes uit te drukken. De techniekklassen op het ROC lopen snel leeg en dat is best zorgelijk. Laatst vertrok hier een jongen die voor zichzelf ging beginnen en ik heb overal waar mogelijk de vacature geplaatst, maar er kwam nul komma nul respons. Goede medewerkers houden en binnenhalen is echt de grootste uitdaging waar we voor staan."

Inbouwreservoir

Vanaf de start van het bedrijf werkt Boonstra graag met producten van Geberit, waaronder Mapress en vooral veel inbouwreservoirs. "Zolang ik in dit vak werk, bestaat Geberit al en zelfs veel langer en vaak is er gewoon niets beters. Wij bouwen bijvoorbeeld heel veel inbouwreservoirs van Geberit in. Ik heb wel eens

regelmatig op aanbiedingen van een bouwmarkt waar de namen Geberit en Sphinx op staan, maar dan blijkt hooguit één onderdeel van Geberit te zijn en dan kun je het frame zowat alle kanten op buigen. Er ontstaan ook regelmatig discussies over. Wij hebben daarom altijd een frame bij ons, zodat we kunnen laten zien wat echt Geberit is."

AquaClean

Ook ziet Boonstra de voordelen van de Geberit AquaClean douchewc en hij was bij de introductie een jaar geleden van de Geberit CleanLine douchegoot een van de installateurs die proefondervindelijk wilde weten wat hij daarvan kon verwachten. Boonstra: "Er is vooral onder ouderen wel vraag naar het fenomeen douchewc en ik heb er inmiddels twee verkocht. Mensen die er één hebben, willen ook niet anders meer. Laatst hadden we hier een demonstratie waarbij verschillende bezoekers interesse toonden, dus ik zie wel wat er van komt. En de CleanLine is ook een prima toevoeging (zie kader-red). Ik las een half jaar geleden dat er installateurs werden gezocht om deze uit te proberen. Toevallig was ik net bij mijn moeder bezig met de renovatie van de badkamer en daar heb ik de CleanLine toen als eerste geïnstalleerd. En ik ben daar heel tevreden over. Dit is een product met een grote toekomst."

Tevreden over douchegoot CleanLine

Theo Boonstra was vorig jaar een van de installateurs die gebruikmaakten van het aanbod van Geberit om de nieuwe CleanLine douchegoot uit te proberen. Hij is er tevreden over. "Ik las een half jaar geleden dat er installateurs werden gezocht om deze uit te proberen. Toevallig was ik net bij mijn moeder bezig met de renovatie van de badkamer en daar heb ik de CleanLine voor de eerste keer geïnstalleerd."

De CleanLine is volgens hem prima te verwerken. "De waterdichtheid van de douchevloer bij een inlopdouche laten wij door de tegelzetter uitvoeren door middel van kimband en na het tegelwerk wordt alles afgekit. De aansluitmogelijkheid van de CleanLine op het waterdichte tegelsysteem wordt daardoor tijdens de werkzaamheden in de vloer meegenomen."

Een belangrijke reden om klanten te wijzen op de CleanLine is voor Boonstra het design. "Het geheel ziet er exclusief uit en de goot is goed te verwerken."

Het verwerken van de CleanLine is een eenvoudige klus.

©2016 Sanford, L.P.

De nieuwe DYMO XTL 300 heeft een realistische printpreview, ingebouwde labelapplicaties en templates om het printen van ingewikkelde labels zo simpel mogelijk te maken.

XTL™

*Volledige bepalingen en voorwaarden beschikbaar op www.dymo.com/XTLCashback

Fiat geeft Fiorino een facelift en deze is nu 'milieuzoneproof'

Fiat heeft haar kleinste bestelauto, de Fiorino, een facelift gegeven. Belangrijkste nieuws is de komst van Euro 6-motoren, waarmee je de auto met een gerust hart een milieuzone in kunt sturen. De vernieuwde Fiorino staat sinds mei bij de dealer.

Een kleine opknapbeurt voor een (bestel)auto heeft vooral een marketingachtergrond. Door er het woord 'nieuw' of 'vernieuwd' op te plakken en hier en daar wat verbeteringen aan te brengen, ook al zijn ze maar klein, kan er weer een campagne tegenaan worden gegooid. Dat is in het geval van de Fiorino wel nodig ook, want het enthousiasme over de auto is niet heel groot.

Voorkant

De uiterlijke vernieuwingen zitten eigenlijk alleen aan de voorkant. De voorbumper is gewijzigd, is wat stoerder en vooral meer in lijn met de nieuwe looks van Fiat Professional, zoals de bedrijfswagendivisie van het Italiaanse merk heet. Nieuw zijn ook de 15-inch wielen, hoewel met een paar dikere wielen de Fiorino aan kracht wint.

Trouwens, ook met de nieuwe bumper weten we nu al zeker dat lang niet iedereen de Fiorino mooi zal vinden. Het model blijft namelijk hoe dan ook apart.

Laadruimte

Ook nieuw, maar niet zichtbaar, is dat de laadruimte eenvoudig toegankelijk is gemaakt doordat de achterdeuren nu 180 graden kunnen worden geopend. Dat scheelt een hoop gehannes. Ook zijn er nu 'ergonomisch verticaal geplaatste handgrepen', voor wat het waard is.

Binnenin valt met name de inklapbare passagiersstoel op die dienst kan doen als tafel (half ingeklapt) of plaats kan bieden om extra goederen te vervoeren. Ook het dashboard is onder handen genomen, met als gevolg nieuwe graphics en permanente achtergrondverlichting voor een beter zicht.

Onderhuids

Het belangrijkste nieuws zit onder de motorkap. Alle motoren voldoen aan Euro 6 en er is een ruim aanbod aan krachtbronnen. Er zijn twee 1.3 Multijet-dieselmotoren (80 en 95 pk), een 1.4 Fire-benzinemotor met 77 pk en de 1.4 MultiAir-bifuel (aardgas/benzine) met 70 pk. De Fiorino is met de laatste uitvoering de enige zogeheten bifuel in zijn segment. Fiat heeft namelijk enkele jaren geleden als enige automerk ervoor gekozen aardgas standaard aan te bieden, maar dan wel met een benzinemotortje eraan. Want je zult halverwege de rit maar zonder aardgas staan. En

voor iedereen die het niet weet: de aanduiding CNG staat voor Compressed Natural Gas, ofwel: aardgas onder druk.

De dieselmotoren zijn stuk voor stuk zuinig, mede als gevolg van een start-stopsysteem, een slimme dynamo en een variabele olie-pomp. Samen met de zogeheten Comfort-Matic (de gerobotiseerde automatische transmissie) kan de Fiorino volgens Fiat met slechts 3,8 liter toe voor elke honderd kilometer. Of dat in de praktijk met bijvoorbeeld een volgeladen auto ook echt haalbaar is, zal de praktijk uitwijzen.

Specificaties

Fiat Fiorino Adventure 1.3 MJ 95pk Start&Stop

Motor: 1248 cc diesel

Maximaal vermogen: 70 kW/95 pk bij 4.000 tpm

Maximaal koppel: 200 Nm/1.500 tpm

Maten lxbxh: 3864x171x172 (alles in cm.)

Nuttig laadvermogen: 500 kg.

Max. aanhangwagengewicht (kg.): 600 kg (geremd)

Wielbasis: 251 cm.

Brandstofverbruik (gecombineerd, onbeladen):

4,3 l op l/100 km (opgave Fiat)

CO2-uitstoot: 113 g/km

Prijs van dit model: 13.805 euro. Prijs instapmodel: 9.945 euro voor de Basis 1.3 MJ (beide prijzen zijn excl. btw en excl. bpm).

Wel de voordelen, maar niet de nadelen van een rotonde

Er zijn steeds meer rotondes in Nederland en die dragen stuk voor stuk bij aan veiliger verkeer. Maar de doorstroming wil er nog wel eens bij inschieten en ook zijn lang niet alle rotondes even overzichtelijk voor de gebruikers. Voor al die mensen die moeite hebben met rotondes is er echter hoop in de vorm van het voorrangsplein. Als de schijn niet bedriegt gaat deze een snelle opmars maken, want het voorrangsplein heeft de voordelen van een rotonde, maar niet de nadelen.

Het kruispunt Kamerlingh Onnesweg/Minckelersstraat in Hilversum is het eerste voorrangsplein in Nederland. De gemeente had plannen voor een reorganisatie van deze kruising, maar alle voorstellen stuitten op bezwaren. Daarom werd gezocht naar een oplossing die goed was voor verkeer én voor het milieu en die is gevonden. Belangrijk kenmerk is dat de hoofdrichting altijd voorrang heeft, ook het langzaam verkeer. Eventuele conflicten gebeuren daardoor alleen op lage snelheid, zodat de ernst klein is. Bovendien is het plein zo ontworpen dat conflicten zo veel mogelijk van elkaar gescheiden worden en gefaseerd optreden, waardoor de veiligheid hoog is. Voor de zijrichtingen houdt dit bijvoorbeeld in dat recht oversteken onmogelijk is.

Drie andere voordelen zijn: omdat het verkeer doorloopt is er minder milieuschade, een voorrangsplein kost minder ruimte dan een rotonde omdat het ovaal en daardoor slanker is en automobilisten hoeven geen nieuwe regels te leren en herkennen.

Impopulaire maatregelen voor veiliger verkeer

Vergrijzing, minder handhaving en bezuinigingen op verkeersveiligheid zullen nog meer ongevallen veroorzaken en dit leidt mogelijk tot een stijging van het aantal verkeersdoden en -gewonden. Waarmee maar is gezegd dat de stijging van het aantal verkeersdoden van 570 naar 621 vorig jaar geen incident is. Het is langzamerhand tijd voor impopulaire maatregelen, zoals snelheidsbegrenzers in woongebieden.

Dit stelt Peter van der Knaap, directeur van de Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid. Van der Knaap noemt de stijging ernstig en opvallend: de stijging is namelijk vier keer groter dan de toename van het wegverkeer in Nederland en is ook in Europees perspectief opvallend groot.

Plekken waar relatief veel meer verkeersdoden zijn gevallen zijn op snelwegen waar je 130 km/uur mag (GroenLinks heeft al in de Tweede Kamer gevraagd om de maximumsnelheid hierom terug te schroeven) en opvallend genoeg in 30 km-zones. Relatief veel slachtoffers vallen onder ouderen en meer specifiek onder oudere fietsers.

Onveilig

En het wordt er alleen maar onveilig op, met name door de verdere vergrijzing (in 2030 verwachten we in ons land meer dan 4 miljoen 65-plussers en meer dan een miljoen 85-plussers), bezuinigingen (meer dan 70 procent van de gemeenteambtenaren verwacht de komende jaren bezuinigingen op wegen), minder handhaving (verkeersveiligheid heeft geen landelijke handhavingsprioriteit) en het wordt steeds drukker op de weg.

Van der Knaap meent daarom dat het tijd is voor een scherpe koers: "Het is belangrijk om vooral realistisch te zijn over wat innovatie en vrijblijvende gedragsbeïnvloeding vermogen. Oplossingen die échte veiligheidswinst brengen, maar misschien minder populair zijn, zoals een dwingende snelheidsbegrenzer in woongebieden en gerichte handhaving binnen de bebouwde kom in combinatie met een goede weginrichting, verdienen meer aandacht."

Geberit PushFit**■ GEBERIT**

De toekomst begint nu.

**KNOW
HOW
INSTALLED**

Het Geberit PushFit insteekstelsel voor drinkwater en verwarming stelt hoge eisen aan sterkte, veiligheid en flexibiliteit. Twee afdichtingen, rvs fixatieklauwen, een robuuste fitting en een duidelijk zichtbare insteekindicator zorgen voor een veilige verbinding. Met daarnaast een lichtgewicht meerlagenbuis in de diameters 16, 20 en 25 mm voor de snelle en eenvoudige verbinding met de hoofdleiding op elke verdieping. Snelle insteek. Betrouwbare installatie. Professioneel vakmanschap. Dat is wat wij bedoelen met "Know-How Installed". → www.geberit.nl